

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО – НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ІМ. Б. Д.
ГАВРИЛИШИНА
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Двійний Михайло Борисович

МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ГЛОБАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ

спеціальність 051 Економіка
освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка»
кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Виконав студент
групи ЕМЕМ-21
Двійний Михайло Борисович

Науковий керівник:
проф. Лизун М. В.

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«___» _____ 20___ р.

Завідувач кафедри

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ КОНЦЕПТИ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ	
1.1. Сутнісні характеристики міжнародної міграції та історичні аспекти розвитку	6
1.2. Інституційне забезпечення міграції робочої сили в глобальній економіці	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ НА ГЛОБАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ	
2.1. Сучасні тенденції міжнародної міграції в глобальній економіці	19
2.2. Оцінка детермінант міграції робочої сили та її впливу на економіку країн	25
РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ	
3.1. Глобальні виклики для міграції робочої сили та шляхи їх подолання	33
ВИСНОВКИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42
ДОДАТКИ	47

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі міграційні процеси набувають глобальних масштабів, що пов'язано зі зростанням мобільності населення та змінами економічних і соціальних умов. Ці процеси мають виражену соціально-економічну нерівномірність, яка виникає через різні рівні соціально-економічного розвитку країн. Така нерівномірність сприяє переміщенню великого потоку людей з менш розвинених регіонів у країни з більш стабільною економікою. Це явище спричиняє значний вплив на демографічну та економічну структуру країн, що приймають мігрантів, а також на країни, з яких вони походять. Асиметричність міграційних потоків веде до дисбалансу в розподілі населення між різними територіями, змінюючи їх демографічні, економічні та соціальні параметри. Відтік кваліфікованих робітників із країн походження послаблює їхній економічний потенціал, водночас збільшуючи навантаження на інфраструктуру та соціальні системи країн-реципієнтів. Разом з тим, активізація міграційних процесів на глобальному рівні вимагає не лише контролю за пересуванням людей, але й створення умов для їх залучення в соціально-економічне життя приймаючої країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні тема міграції робочої сили є об'єктом активного дослідження як серед економістів, так і соціологів, адже вона має багатовекторний вплив на соціально-економічні процеси. Дослідження в цій сфері зосереджуються на аналізі причин міграції, її економічних наслідків, на вивченні соціальних аспектів інтеграції мігрантів у нові суспільства. Ці питання розкривали в своїх наукових працях такі вчені: Ю. Гуменюк, О. Кислиця, О. Коваленко, Н. Короленко, Ю. Кравчик, Р. Лупак, О. Поліщук, М. Романюк, К. Шиманська та ін. З огляду на це, тема міграції робочої сили в глобальній економіці є важливим напрямком дослідження, адже мігранти як робоча сила мають особливості інтеграції, впливу на ринки праці на грошові перекази. Разом з тим, щороку з'являються нові виклики та ризики для глобальної економіки, які проектується на процеси міграції. Вищезазначене обумовило вибір теми дослідження, його мету, завдання та сформулоало положення наукової новизни.

Мета й завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є виявлення

ключових параметрів впливу міграції робочої сили на глобальну економіку, зокрема вивчення економічних, соціальних та демографічних наслідків міграційних процесів для країн походження і країн прийому, а також розробка рекомендацій щодо покращення політики управління міжнародними міграційними потоками. Для досягнення поставленої мети у роботі поставлено такі завдання:

- визначити сутнісні характеристики міжнародної міграції, її складові та історичні виміри;
- з'ясувати роль міжнародних організацій у регулюванні міграційних потоків і захисті прав трудових мігрантів;
- проаналізувати взаємозв'язок між міжнародною міграцією робочої сили та макроекономічним розвитком країни-походження трудових мігрантів;
- дослідити вплив міграційних процесів на ринок праці, економічне зростання та розвиток інфраструктури в країнах-реципієнтах, окреслити проблему міграції робочої сили для України;
- розробити рекомендації щодо вдосконалення міграційної політики країн та міжнародних організацій в контексті сучасних глобальних викликів та ризиків глобальної економіки.

Об'єктом дослідження є міжнародна міграція в умовах глобалізації.

Предметом дослідження є процеси міжнародної трудової міграції в глобальній економіці.

Методи дослідження. Обрані у процесі дослідження загальнонаукові та спеціальні методи дали змогу отримати достовірні результати дослідження і вказують на їх обґрунтованість. Для проведення теоретичної частини дослідження та практичного аналізу міграції робочої сили використовувалися методи аналізу і синтезу, методи узагальнення та абстрагування, історико-логічний підхід, методи систематизації та класифікації, а також графічний метод та табличний.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи були наукові публікації, в тому числі й монографії, зарубіжних та вітчизняних вчених, аналітичні матеріали та звіти міжнародних організацій, статистичні дані Державної служби статистики України, нормативні документи в сфері міжнародної міграції на глобальному та

національному рівнях, інтернет ресурси.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в комплексному теоретичному узагальненні ролі міграції робочої сили в глобальній економіці та встановленні сучасних тенденцій розвитку цих процесів, виробленні практичних рекомендацій щодо регулювання міграції робочої сили. Запропоновано комплексний підхід до аналізу впливу міграції робочої сили на глобальну економіку, який враховує не тільки економічні, але й соціальні та демографічні аспекти; обґрунтовано рекомендації щодо вдосконалення політики міграційного регулювання.

Практичне значення. Кваліфікаційна робота має теоретичний та прикладний характер. Отримані результати дослідження можуть бути використані у практичній діяльності державних інституцій, установ та організацій, в тому числі й громадських, що залучені до процесу реалізації національних та міжнародних політик управління міграційними процесами, зокрема в контексті регулювання ринку праці, соціальній інтеграції трудових мігрантів та захисту їхніх прав.

Апробація результатів дослідження. За темою дослідження опубліковано тези, які були апробовані на: Міжнародній науково-практичній конференції «Синергія науки та освіти в сучасному світі», 12 листопада 2024 р., м. Житомир; XIV Національній науково-практичній конференції «Сучасні аспекти та перспективні напрямки розвитку науки і бізнесу», 14 листопада 2024 р., м. Тернопіль.

Структура роботи. Основний обсяг роботи становить 41 сторінку. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел (42 найменування на 5 сторінках), 1 додатку. Робота містить 10 рисунків і 5 таблиць.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ КОНЦЕПТИ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

1.1. Сутнісні характеристики міжнародної міграції та історичні аспекти розвитку

Глобалізація, з її незворотністю та впливом на різні сфери суспільного життя, виступає визначальним фактором, який формує основи розвитку більшості міжнародних процесів і явищ. Міжнародна міграція, у свою чергу, постає як одночасно результат глобалізаційних змін і потужний драйвер цих процесів. Вона є прямим наслідком зростання соціальної мобільності на глобальному рівні. У цьому контексті соціальна мобільність розглядається як відображення цивілізаційного розвитку світу, що функціонує як єдина система і створює нові форми взаємодії між країнами. Це явище також стало невід'ємною частиною сучасних економічних і соціальних процесів глобалізації.

Водночас проблеми, що виникають внаслідок збільшення міграційних потоків, мають глобальний характер і стосуються всіх держав. Виклики, пов'язані з міграцією, є універсальними, їх вплив поширюється на національному та міжнародному рівнях. Таким чином, міжнародна міграція не тільки відображає вплив глобалізації, але й поглиблює взаємозалежність між країнами, сприяючи розвитку нових механізмів співпраці та вирішенню спільних глобальних викликів [31].

Безперечно, міграційні процеси еволюціонують разом із розвитком міжнародних відносин та глобальною економікою, про що свідчать характерні риси її основних історичних етапів, наведених у табл. 1.1. Переміщення людей у пошуках кращих умов життя та роботи відбувалися протягом усієї історії людства, і кожний період характеризувався своїми особливими типами міграції.

Таблиця 1.1

Історичні етапи розвитку міжнародної міграції *

Етап	Період	Основні характеристики
Доіндустріальний період	До 19 століття	Міграція обмежена здебільшого місцевими та регіональними переселеннями через війни, голод, кліматичні зміни. Колонізація нових земель, рабовласництво і примусова міграція.
Промислова революція	19 століття – початок 20 століття	Масова міграція з Європи до Америки та інших колоній у пошуках кращих умов життя та роботи. Міграція сільського населення до міст через індустріалізацію.
Міжвоєнний період та Друга світова війна	1918 – 1945 роки	Масові переміщення населення через військові конфлікти, економічні кризи, націоналістичні та тоталітарні режими.
Післявоєнний період	1945 – 1970-ті роки	Міграція відновлення після Другої світової війни, економічне зростання та попит на робочу силу у Західній Європі. Створення міжнародних організацій, які займаються питаннями міграції (ООН, МОМ).
Глобалізація та сучасний етап	1980-ті – сьогодення	Зростання міжнародної трудової міграції, глобалізація ринків праці. Збільшення ролі інформаційних технологій та відкриття кордонів у деяких регіонах (ЄС). Проблеми нелегальної міграції та посилення політики щодо захисту прав мігрантів.

* Складено автором.

Незважаючи на відсутність єдиного загальноприйнятого визначення терміну «міграція», існує ряд наукових трактувань у контексті міжнародної міграції. Поняття «міграція» часто розглядається на національному рівні, що призводить до відмінностей у підходах до його розуміння та особливостей міграційних процесів, а також методів регулювання чи управління цим явищем у різних країнах. Усі визначення міграції можна умовно класифікувати наступним чином: 1) міграція як процес переміщення або форма руху населення; 2) міграція як інструмент регулювання соціально-економічних процесів; 3) міграція як наслідок глобалізації; 4) міграція як чинник мобільності працездатного населення. Професор К. Шиманська пропонує наступні ознаки класифікації міграції робочої сили (рис. 1.1).

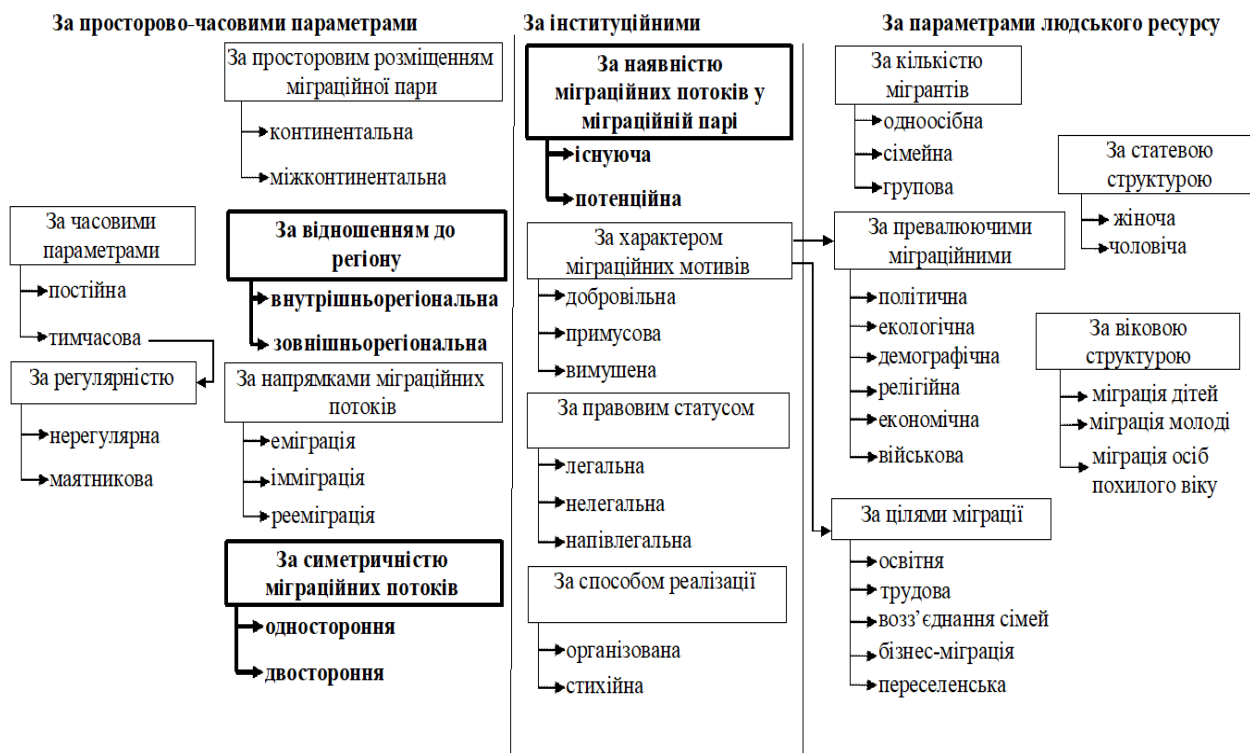

Рис. 1.1. Ознаки класифікації міграції робочої сили [34]

Теоретичні концепти міграції робочої сили (табл. 1.2) формуються на основі кількох ключових факторів і підходів, які пояснюють різні аспекти міграційних процесів. Вони відображають багатогранність причин і механізмів міграції, поєднуючи економічні, соціальні, політичні та психологічні елементи, та мають складну структуру, яка включає передумови, постулати, механізми, детермінанти, взаємозв'язки, наслідки та ін.

Міграція робочої сили – це соціально-економічний процес, що полягає в переміщенні людей з однієї країни або регіону в іншу в пошуках роботи та кращих умов життя. Цей феномен є частиною глобальних міграційних потоків і включає як внутрішню міграцію, що відбувається в межах однієї держави (наприклад, із сільської місцевості до великих міст), так і міжнародну міграцію, де працівники переїжджають з однієї країни в іншу. Науковці, обґрунтовуючи зростаючий інтерес до міграції робочої сили, пояснюють це тим, що «розвиток транспорту та сучасних засобів зв'язку, уніфікація законодавства і відкритість економіки дають змогу вільно переміщати між країнами не тільки товари й послуги, але й фактори виробництва. Одним із таких факторів, що володіє

високою мобільністю, є робоча сила.

Таблиця 1.2

Теоретичні концепції міграції робочої сили*

Теорії	Суть	Представники	Основні фактори міграції
Неокласична економічна теорія	Міграція відбувається через різницю в заробітній платі між країнами та ринками праці.	Джон Хікс, Джордж Борджас	Різниця в заробітній платі, економічні можливості
Двосекторна модель Льюїса	Міграція відбувається з традиційного сектору економіки в сучасний (промисловість).	Артур Льюїс	Диспропорції між секторами економіки
Теорія людського капіталу	Міграція – це інвестиція в освіту і кваліфікацію для підвищення доходів і життєвих умов.	Теодор Шульц, Гері Беккер	Освіта, кваліфікація, вищий дохід
Теорія нової економіки міграції	Міграція – стратегія домогосподарств для мінімізації економічних ризиків.	Оделл Старк, Дуглас Массе	Ризики на ринку праці, нестабільні доходи
Теорія сегментованого ринку праці	Існує два ринки праці: первинний (високий дохід) і вторинний (низький дохід).	Майкл Пьорре, Лестер Туроу	Попит на некваліфіковану працю у вторинному секторі
Світосистемна теорія	Міграція є наслідком глобальної економічної інтеграції та нерівності між країнами.	Іммануїл Валлерстайн	Глобалізація, економічна нерівність між країнами
Теорія мережевої міграції	Міграція залежить від соціальних мереж, які полегшують процес переїзду і адаптації.	Дуглас Массе, Джон Арнольд	Соціальні мережі, допомога мігрантам
Інституційна теорія міграції	Міграцію регулюють державні та міжнародні інституції, які створюють відповідні умови.	Костянтин Кортес, Карл Віллемс-Браун	Політичні рішення, міжнародні угоди
Психологічні теорії міграції	Міграційні рішення приймаються на основі психологічних мотивів та бажання поліпшити життя.	Еверетт Лі, Джон Боуден	Особисті мотивації, психологічні фактори
Політична економія міграції	Міграція є наслідком політичних і економічних змін, таких як війни та економічна нестабільність.	Дуглас Массе, Стівен Кастлс	Політична нестабільність, економічні кризи

* Складено автором.

Міжнародна міграція робочої сили є «частиною міграційних процесів, які відбуваються у світовому масштабі, вона стає однією з найважливіших форм міжнародних економічних відносин» [22].

На думку професора Ю. Гуменюка, міжнародна трудова міграція «...не

лише складова частина глобального руху населення планети, але і самостійне економічне явище, оскільки володіє ознаками ідентичності, а саме: економічною мотивацією, добровільністю та тривалістю у часі...» [12].

Українські науковці Т. Аверіхіна та Г. Шаркова пропонують наступне трактування міграції робочої сили: «це переміщення працездатного населення з однієї країни в іншу в межах світового ринку праці. Це, насамперед, форма руху відносно надлишкового працездатного населення з одного центру в інший» [1].

Аналіз наукових публікацій з проблематики міграції підтверджує, що науковці використовують два поняття «трудова міграція» і «міграція робочої сили». Принципових відмінностей між цими поняттями не має, хоча трудову міграцію вважають більш ширшим поняттям. Міжнародно прийнятого статистичного визначення трудової міграції не існує. Однак основними учасниками трудової міграції є трудові мігранти, яких Міжнародна організація праці (МОП) визначає як: особу, яка «має займатися або була зайнята оплачуваною діяльністю в державі, громадянином якої вона не є» [37].

Статистичний відділ ООН також надає визначення іноземного працівника-мігранта: «іноземці, допущені приймаючою державою з конкретною метою здійснення економічної діяльності за винагороду всередині приймаючої країни. Тривалість їх перебування зазвичай обмежена, як і вид роботи, яку вони можуть мати. Їхні утриманці, якщо вони визнані, також включені до цієї категорії» [38].

Хоча трудові мігранти часто також є міжнародними мігрантами, не всі є такими (тал. 1.3). Дані щодо кількості міжнародних мігрантів здебільшого базуються на країні народження (якщо вона відрізняється від країни проживання). Якщо в переписах немає інформації про країну народження, дані про кількість міжнародних мігрантів базуються на країні громадянства. При визначенні трудових мігрантів акцент робиться на громадянстві особи, а не на країні її народження [36].

Трудова міграція і міграція робочої сили, хоча часто використовуються як синоніми, мають певні відмінності за змістом охоплює всі форми переміщення людей, які шукають або отримують роботу за межами своєї країни чи регіону,

включає і сезонну роботу, відрядження, тимчасову міграцію. Міграція робочої сили у теоретичному контексті зазвичай стосується лише економічно активного населення, яке бере участь в робочій силі – тобто осіб, які безпосередньо шукають роботу або працюють. Однак, у практичній площині під впливом глобалізаційних процесів ці поняття можна вважати тотожними за змістом.

Таблиця 1.3

Підходи до статусу «трудоий мігрант» [38]

Тип мігранта	Іноземний трудовий мігрант?	Чи є міжнародним мігрантом (згідно з визначенням ООН)?
Громадянин країни проживання, який працює і народився в іншій країні	Ні, як не переїхала в пошуках роботи	Так, оскільки країна народження відрізняється від країни проживання (див. визначення в списку міжнародних мігрантів)
Особа, яка народилася та працює в цій країні, але не має громадянства	так	Ні (2)
Громадянин, який повертається на роботу в дану країну після роботи за кордоном	Ні, як наявність громадянства відповідної країни	Так, через зміну країни проживання (2)
Прикордонні працівники (які проживають в одній країні, але працюють в іншій) (1)	так	немає
Консульська посадова особа (1)	так	немає
Військовослужбовці (1)	так	немає
Примітка 1: Прикордонні працівники, консульські посадові особи та військовий персонал виключені з визначення міжнародного мігранта Примітка 2: «Існуючі оцінки щодо загальної кількості міжнародних мігрантів (групи мігрантів), отриманих DESA ООН прирівнює міжнародних мігрантів до тих, хто народився за кордоном, де це можливо. У випадку майже 20 відсотків усіх країн і територій у всьому світі, де дані про країну народження недоступні, UN DESA використовує країну громадянства та прирівнює міжнародних мігрантів до іноземних громадян.		

Таким чином, пропонує трактувати міграцію робочої сили як динамічний процес переміщення працездатних осіб між країнами або регіонами в пошуках кращих економічних можливостей, умов праці та життєвого рівня, що обумовлений як економічними потребами, так і соціальними, політичними та культурними факторами.

1.2. Інституційне забезпечення міграції робочої сили в глобальній економіці

Процеси міграції робочої сили характеризуються значними асиметріями, тому ефективна інституційна підтримка цього процесу є важливою для захисту прав та інтересів мігрантів, регулювання трудових відносин і забезпечення економічних інтересів держав. Органи та інституції, які керують і регулюють міграційні потоки, повинні забезпечити гармонійне поєднання економічних переваг від міграції з мінімізацією ризиків, пов'язаних із соціальними, політичними та культурними викликами.

Важливим у цьому контексті є інституційне забезпечення міграції робочої сили, яку пропонуємо розглядати як сукупність інституцій, правових, економічних, соціальних та організаційних механізмів, що регулюють процеси міграції робочої сили на усіх рівнях: національному, регіональному та міжнародному. Дослідниця міграційних процесів О. Кислицина, у власному науковому дослідженні пропонує ієрархію систем міграційних зв'язків, яка подана на рис. 1.2. Кожен рівень має свій контекст і вплив на загальносвітовий процес міграції, що відображає ступінь інтеграції країн у світовий ринок праці.

Таким чином, правове регулювання міграції робочої сили також формується на трьох рівнях:

- міжнародні конвенції, угоди та стандарти (наприклад, конвенції Міжнародної організації праці (МОП), Глобальний договір про безпечну, впорядковану та легальну міграцію ООН);
- національні закони, які регулюють в'їзд, перебування, працевлаштування та соціальний захист мігрантів;
- регіональні угоди та домовленості (наприклад, Угоди ЄС, Африканського Союзу та ін.).

Часто інституційне забезпечення ототожнюють з міграційною політикою, проте варто зазначити, що це поняття є значно ширшим, бо охоплює всю систему регулювання міграційних потоків; поряд із державними інституціями, включає і

інших суб'єктів; постійним елементом управління міграцією на відміну від міграційною політики, яка може суттєво відрізнятися в різних країнах. Таким чином, елементами інституційного забезпечення є: правова база, інституції, економічні та соціальні механізми.

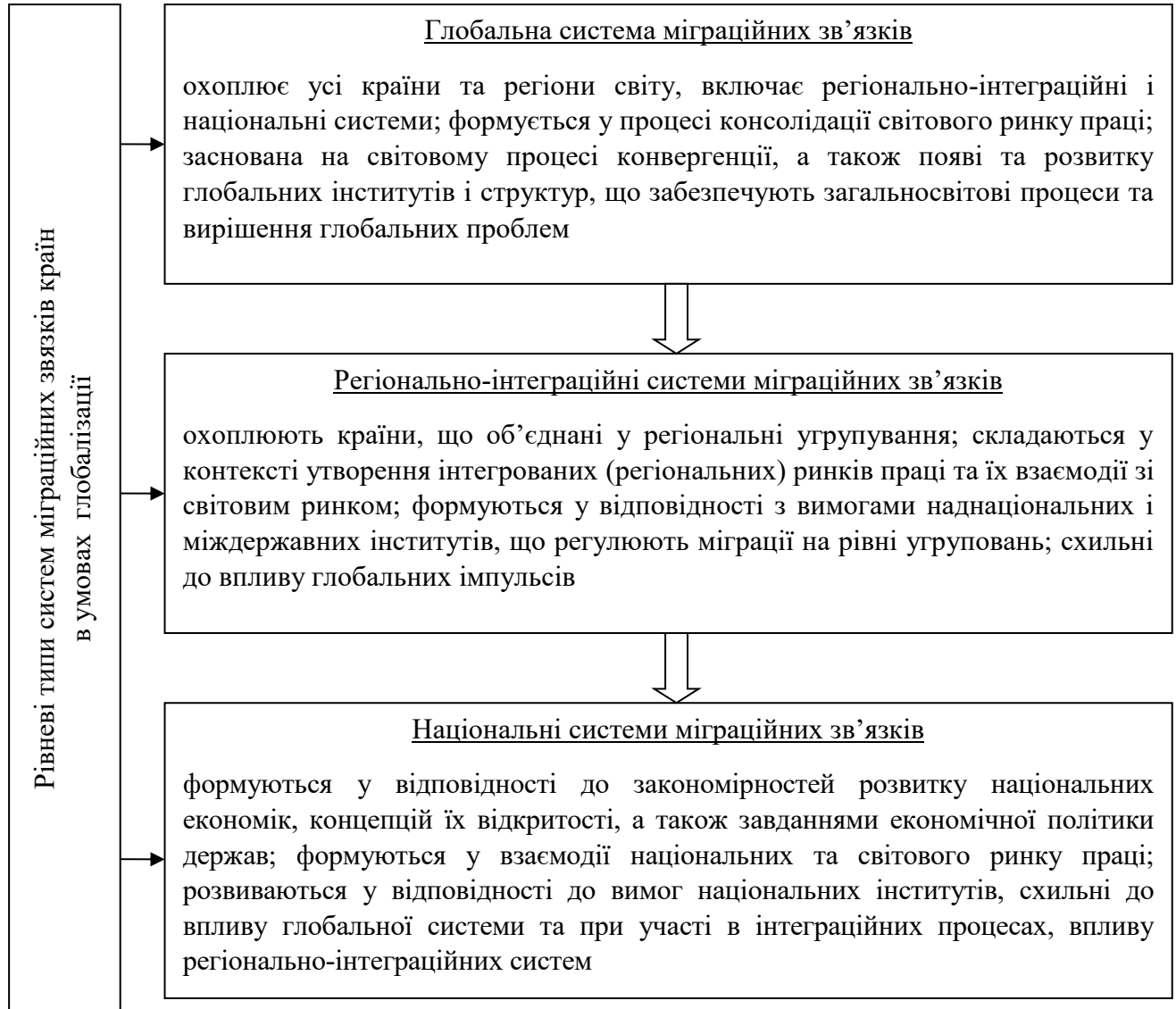

Рис. 1.2. Ієрархія систем міграційних зв'язків країн в умовах глобалізації [17]

До інституцій, які безпосередньо та опосередковано мають відношення до міграції робочої сили, пропонуємо віднести:

– міжнародні організації: Міжнародна організація праці (МОП), Міжнародна організація з міграції (МОМ), Світовий банк, регіональні об'єднання (наприклад, ЄС);

- національні органи: міністерства праці, міграції та соціального захисту, які відповідають за створення та виконання міграційної політики;
- недержавні організації: профспілки, організації мігрантів, які захищають їхні інтереси та права.

Основними конвенціями, що регулюють міграцію робочої сили є конвенції Міжнародної організації праці (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Конвенції МОП в сфері міграції робочої сили

Конвенція	Рік прийняття	Ключові положення	Мета	Стан
Конвенція № 97 про трудящих-мігрантів	1949	Вимагає від держав-членів прийняття політики, що забезпечує рівне ставлення до трудящих-мігрантів у порівнянні з національними працівниками в аспектах умов праці, оплати праці, соціального забезпечення та профспілкових прав. Забороняє дискримінацію трудящих-мігрантів за національною ознакою та закликає до координації міграційної політики між країнами.	Захист трудових прав трудящих-мігрантів, рівне ставлення та боротьба з дискримінацією	Ратифікована 50 країнами
Конвенція № 143 про зловживання в галузі міграції та сприяння рівності можливостей і поведження з трудящими-мігрантами	1975	Вимагає від держав уживати заходів для запобігання нелегальній міграції і зловживанням під час працевлаштування мігрантів. Спрямована на забезпечення рівності можливостей та рівного ставлення до мігрантів у питаннях зайнятості, соціального захисту, професійної підготовки, а також інших соціальних і економічних аспектів.	Боротьба з нелегальною міграцією, забезпечення рівних прав для трудящих-мігрантів	Ратифікована 23 країнами
Конвенція № 181 про приватні агентства зайнятості	1997	Визначає роль приватних агентств зайнятості у сприянні працевлаштуванню і захисті прав працівників, включаючи мігрантів. Забороняє стягування плати з працівників за послуги агентства. Забезпечує гарантії прав для трудящих, що використовують послуги приватних агентств зайнятості.	Регулювання діяльності приватних агентств зайнятості для запобігання зловживанням щодо мігрантів	Ратифікована 37 країнами
Конвенція № 189 про гідну працю для домашніх працівників	2011	Забезпечує трудові права для домашніх працівників, включаючи трудящих-мігрантів. Вимагає рівного ставлення і дотримання мінімальних стандартів у працевлаштуванні та соціальному забезпеченні для домашніх працівників.	Захист прав домашніх працівників, у тому числі мігрантів, що працюють у приватних домогосподарствах	Ратифікована 35 країнами

Конвенції Міжнародної організації праці формують комплексні підходи до захисту трудових мігрантів, враховуючи всі аспекти їх працевлаштування та соціального забезпечення. Ці документи передбачають не тільки захист від дискримінації та експлуатації, але й створення рівних умов для мігрантів та громадян у країнах прийому. Особлива увага приділяється забезпеченню доступу до освіти, охорони здоров'я, соціальних гарантій, що робить міграційні процеси більш безпечними та прозорими. Конвенції також контролюють діяльність приватних агентств, щоб уникнути зловживань щодо мігрантів і захистити їхні права на всіх етапах трудової міграції.

Конвенція ООН про права трудящих-мігрантів та членів їхніх сімей (1990) стала важливим кроком у визнанні правової рівності мігрантів і захисті їх від дискримінації. Документ передбачає широкий спектр прав, що охоплюють як трудову сферу, так і соціальне забезпечення для мігрантів та їхніх родин, включаючи доступ до основних послуг.

Глобальний договір ООН про безпечну, впорядковану та легальну міграцію (2018) заклав основу для міжнародного співробітництва у сфері міграції, фокусуючись на забезпеченні безпеки мігрантів, створенні ефективних механізмів для легальної міграції та підтримці інтеграції мігрантів у суспільствах, які їх приймають.

Регіональні конвенції та акти у сфері міграції відіграють важливу роль у регулюванні руху робочої сили та захисті прав мігрантів на рівні окремих регіонів. Ці документи враховують особливості економічних, політичних та соціальних умов країн певного регіону, забезпечуючи більш гнучкий і адаптований підхід до вирішення міграційних питань. Європейська соціальна хартія, ухвалена Радою Європи, є одним із ключових регіональних інструментів, що закріплює соціальні права мігрантів у Європі. Вона передбачає рівний доступ до ринку праці, соціального забезпечення, освіти та охорони здоров'я для мігрантів, які працюють у країнах-членах. У свою чергу, Директиви Європейського Союзу регламентують права мігрантів на рівні ЄС, забезпечуючи їх соціальний захист і мінімальні стандарти праці.

У Латинській Америці та Карибському регіоні важливу роль у захисті прав мігрантів відіграє Американська конвенція з прав людини, яка надає трудовим мігрантам право на справедливі умови праці та захист від дискримінації. Міжамериканська комісія з прав людини активно відстежує дотримання прав мігрантів у цьому регіоні.

В Африці основоположним документом є Африканська хартія прав людини і народів, яка захищає трудових мігрантів і передбачає рівність у правах та доступ до соціальних благ. Вона також акцентує увагу на недопущенні дискримінації за національністю та статусом мігранта.

Права мігрантів в Азійсько-Тихоокеанському регіоні регулюються як національними законами, так і багатосторонніми угодами, серед яких виділяються ініціативи АСЕАН. Хартія прав людини АСЕАН включає положення, що захищають трудових мігрантів від експлуатації, зловживань і дискримінації, особливо в контексті працевлаштування в країнах регіону.

Отже, регіональні конвенції та акти у сфері міграції створюють комплексну систему захисту трудових мігрантів, враховуючи специфіку кожного регіону. Вони допомагають забезпечити мігрантам рівні права з громадянами країн, куди вони прибувають, сприяють соціальній інтеграції та встановлюють стандарти захисту від трудової експлуатації та дискримінації.

Також у міжнародній практиці використовують угоди про співпрацю між країнами у сфері трудової міграції, які такою охоплюють різні аспекти цієї проблематики. Ці угоди можуть бути білатеральні, як правило, регулюють такі питання, як квоти на робочу силу, права працівників, умови працевлаштування, рівний доступ до соціальних послуг і соціальних гарантій, і мультилатеральні (укладаються між кількома країнами та встановлюють єдині правила і стандарти для трудових мігрантів).

У Європейському Союзі впроваджені директиви та угоди, які забезпечують вільний рух робочої сили між державами-членами, гарантуючи мігрантам ті ж права, що й громадянам приймаючих країн. Це дозволяє трудовим мігрантам отримувати рівний доступ до ринку праці та соціальних послуг.

Аналогічно, в межах таких регіональних організацій, як Південно-Азійська асоціація регіонального співробітництва (SAARC) і АСЕАН, реалізуються ініціативи, спрямовані на спрощення переміщення робочої сили між країнами-членами, що сприяє більш гармонійному інтеграційному процесу в регіоні.

На практиці використовуються Угоди про соціальне забезпечення (забезпечують захист соціальних прав мігрантів, зокрема, щодо пенсійних виплат, медичного страхування та інших соціальних пільг тощо) і Угоди про тимчасову міграцію – вони спрямовані на регулювання короткострокової або сезонної трудової міграції. Основною метою таких угод є задоволення потреб ринку праці в країнах прийому в певних галузях, наприклад, у сільському господарстві або будівництві, де часто потрібні тимчасові працівники. При цьому угоди передбачають, що після завершення контракту працівники повинні повернутися до країни походження. Наприклад, програма сезонної роботи між Мексикою та Канадою дозволяє мексиканським робітникам тимчасово працювати в канадському сільськогосподарському секторі з чітко визначеними правами та обов'язками.

Регіональні інституції мають вагоме значення в регулюванні трудової міграції, створюючи механізми, що полегшують переміщення робочої сили в межах інтеграційних об'єднань. Наприклад, Європейський Союз запровадив ефективну систему, яка дозволяє громадянам країн-членів вільно переміщатися, працювати та проживати на території будь-якої держави ЄС без потреби отримання додаткових дозволів. Така політика сприяє не лише економічному зростанню, але й соціальній інтеграції мігрантів, полегшуючи їх адаптацію до нових умов.

Подібні ініціативи діють і в інших регіонах світу. У рамках Співтовариства країн Південної Америки (Mercosur) та Асоціації держав Південно-Східної Азії (ASEAN) створюються угоди, що полегшують переміщення робочої сили між країнами-учасниками. Такі угоди спрямовані на зниження бар'єрів для працевлаштування мігрантів, забезпечуючи їм доступ до ринку праці та створюючи сприятливі умови для економічної інтеграції в регіоні.

На національному рівні регулювання трудової міграції здійснюється здебільшого державними інституціями, які розробляють і впроваджують відповідні закони та політики в сфері імміграції і працевлаштування іноземних працівників. Міністерства праці, імміграційні відомства та служби зайнятості відповідають за контроль дотримання законодавства, видачу дозволів на роботу та забезпечення соціального захисту трудових мігрантів.

Сучасна трудова міграція супроводжується численними викликами, які потребують чітких інституційних рішень. Одним з найважливіших питань є захист прав мігрантів, включаючи запобігання дискримінації, експлуатації та порушенню їхніх трудових прав. Це особливо актуально для низькокваліфікованих працівників, які часто піддаються ризику трудової експлуатації. Одним із головних викликів, перед якими постають міжнародні організації, є нелегальна міграція та торгівля людьми. Організації, такі як ООН та Міжнародна організація з міграції (МОМ), активно взаємодіють з урядами різних країн, щоб ефективно протидіяти цим проблемам. МОМ, зокрема, бере участь у реабілітації жертв торгівлі людьми та впроваджує програми, спрямовані на розширення можливостей для легальної міграції. Тому постійно вдосконалюються механізми запобігання цьому явищу, щоб забезпечити безпеку та стабільність для всіх учасників міграційних процесів.

Попри ці виклики, інституційне забезпечення трудової міграції має значний потенціал у контексті глобалізації. Інноваційні технології, спрощення адміністративних процесів та розширення міжнародної співпраці можуть суттєво покращити управління міграційними потоками. Успіх цих зусиль залежатиме від того, наскільки ефективно національні та міжнародні інституції зможуть співпрацювати і реагувати на нові виклики світової економіки.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВПЛИВУ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ НА ГЛОБАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ

2.1. Сучасні тенденції міжнародної міграції в глобальній економіці

Сучасний світ стикається з явищем, яке дедалі частіше називають глобальною міграційною кризою, що характеризується масовими переміщеннями людей через кордони в пошуках безпеки та кращих умов життя. Основними причинами цієї кризи є війни, природні катастрофи та економічний занепад, які особливо сильно вражають країни Глобального Півдня, включаючи Африку, Латинську Америку та Азію. Мільйони людей у цих регіонах стикаються з небезпечними умовами і змушені залишати свої домівки, шукаючи тимчасового або постійного притулку в інших країнах.

За даними ЮНЕСКО, станом на 2020 рік у світі налічувалося 281 мільйон міжнародних мігрантів. Серед них 169 мільйонів складали трудові мігранти, а 117 мільйонів – це особи, переміщені через конфлікти та катастрофи, серед яких переважно прохачі притулку та біженці. Окрім цього, в категорію тимчасових мігрантів входять іноземні студенти, яких на той час було близько 8 мільйонів у світі. Частка мігрантів у світовому населенні поступово зростала: з 2,3% до 2,8%, а згодом досягла 3,6% за останні 25 років, що свідчить про помірний, але стабільний імпульс глобальної міграції. Найбільш значне зростання кількості мігрантів спостерігалось у розвинених країнах Європи, Північної Америки та Океанії, тоді як в регіонах Азії, Африки та Латинської Америки міграційні потоки були менш інтенсивними. Океанія має найбільший відсоток мігрантів у своєму населенні серед регіонів, проте серед окремих країн лідирують Об'єднані Арабські Емірати.

Зростання загальної чистої міграції до Великобританії значною мірою було зумовлене збільшенням кількості громадян, які не входять до ЄС, що почали активно прибувати до країни. Протягом 2010-х років міграція з-за меж ЄС

поступово зростала і досягла свого піку в 2019 році, коли показник чистої міграції становив близько 190 000 осіб. Пандемія 2020 року тимчасово знизила ці показники, але після цього спостерігалось різке зростання, особливо до 2022 року. Хоча в 2023 році рівень чистої міграції трохи знизився, він залишався значно вищим за історичний середній рівень.

За даними ONS (Національної статистичної служби Великобританії), два ключові фактори вплинули на значне зростання імміграції з країн, що не входять до ЄС, на 660 000 осіб у період з 2019 по 2023 роки. По-перше, робочі візи стали причиною 21% цього зростання, ще 27% припало на утриманців цих мігрантів. Охорона здоров'я та догляд стали основними секторами, що сприяли залученню нових працівників, зокрема через медичні програми, що розпочалися в 2022 році. Зокрема, лікарі та медсестри, які раніше мали право на візи, також сприяли цьому зростанню. Однак попередні дані за 2024 рік свідчать про значне скорочення віз у сфері охорони здоров'я та догляду.

По-друге, іноземні студенти та їхні утриманці склали 39% зростання імміграції. Велика Британія активно прагне збільшити кількість іноземних студентів, зокрема через політику, яка дозволяє працювати після завершення навчання, що було особливо привабливим після Brexit. Втім, цифри за 2023 рік ще не враховують обмеження для сімей студентів, які були запроваджені у січні 2024 року.

Серед іммігрантів 2023 року найбільшу частку становили громадяни Індії, на яких припадало 21% від загальної кількості нових мігрантів, за ними йшли громадяни Нігерії (12%) та Китаю (7%). Водночас, у 2022 році помітною групою серед іммігрантів були українці через гуманітарні візові програми, запроваджені внаслідок війни в Україні, але в 2023 році їхня частка в загальній міграції зменшилася.

В останні роки також помітні зміни у статеві-віковій структурі мігрантів за останні десятиліття. Частка чоловіків серед мігрантів повільно зростала: з 50,6% у 2000 році до 51,9% у 2020 році. Проте в таких країнах, як США, Канада, Франція, Іспанія, Італія та Індія, жінки все ще складають більшу частину

мігрантів. Що стосується вікових груп, спостерігається значне скорочення частки дітей-мігрантів: з 16% до 10,1% за останні 25 років. Це може свідчити про обмеження легальних шляхів еміграції для цілих сімей.

Аналіз міжнародних міграційних коридорів у 2024 році (рис. 2.1) показує кількість мігрантів, які переміщуються між окремими країнами. Найбільш значним маршрутом залишається міграція між Мексикою та Сполученими Штатами Америки, яка охоплює понад 11 мільйонів людей. Такий великий потік мігрантів можна пояснити економічною нерівністю між країнами, а також тривалими культурними й історичними зв'язками.

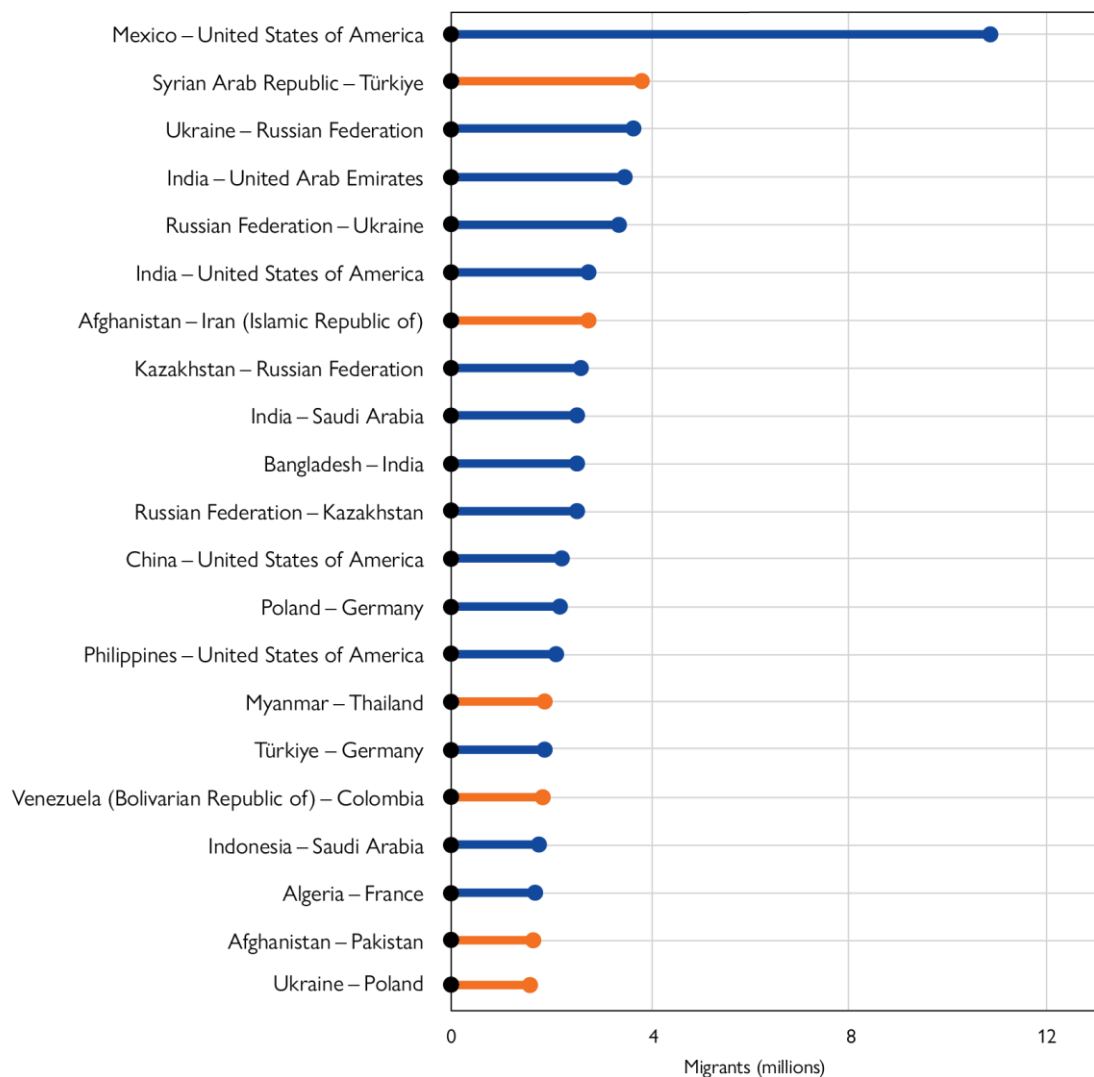

Рис. 2.1. Кількість мігрантів, які переміщувалися між окремими країнами у 2024 р. [39]

Значними міграційними потоками також є Сирія – Туреччина та Україна – Росія. Сирійська міграція в Туреччину спричинена війною та тривалою

гуманітарною кризою. Коридор Індія – Об’єднані Арабські Емірати свідчить про значний трудовий міграційний потік, оскільки багато індійців шукають можливості для працевлаштування в регіоні Перської затоки. Також на графіку показано міграційні маршрути з Афганістану до Ірану та Пакистану, що вказує на втечу населення від війни та нестабільності. Інші коридори, такі як Польща – Німеччина, Філіппіни – США, відображають традиційні потоки трудової міграції, що виникають через економічні можливості в країнах призначення. Отже, дані ілюструють, як політична та економічна ситуація визначає напрямки міграції: конфлікти спричиняють переміщення до сусідніх безпечних країн, тоді як економічні перспективи залучають трудових мігрантів до більш розвинених економік.

Ці дані підкреслюють масштабність та багатогранність глобальної міграційної кризи, яка вимагає від міжнародної спільноти узгоджених дій для вирішення викликів, пов’язаних з масовими переміщеннями людей. Рис. 2.2 демонструє динаміку смертей та зникнень мігрантів на африканських міграційних маршрутах у період з 2014 по 2023 роки, підкреслюючи ризики, з якими стикаються люди, що перетинають ці небезпечні шляхи.

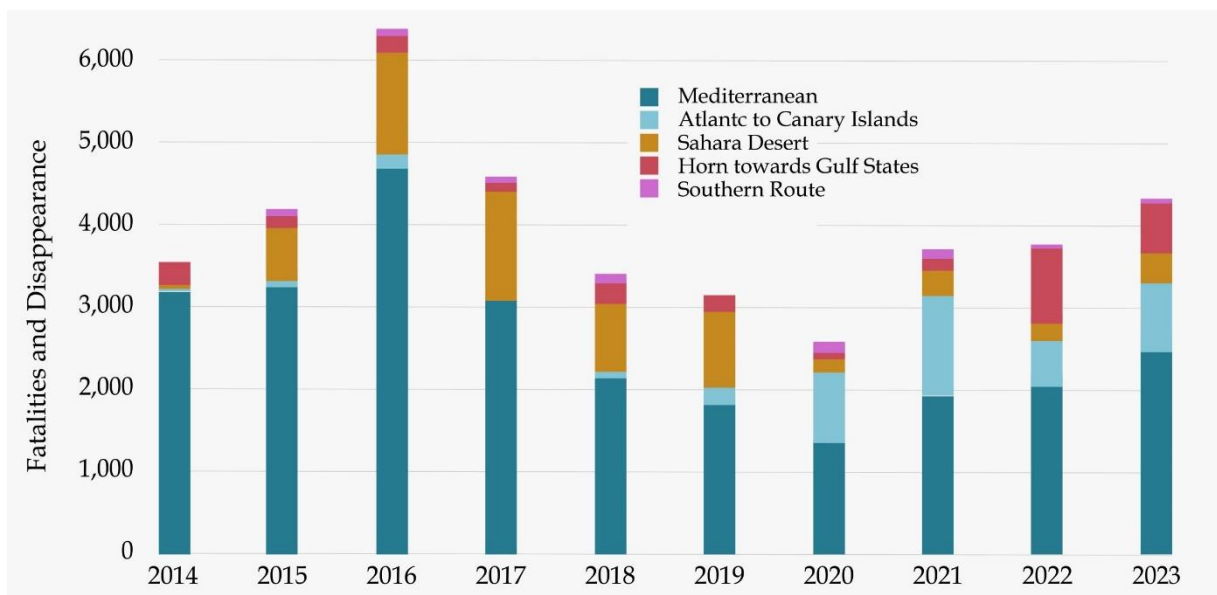

Рис. 2.2. Динаміка кількості загиблих і зниклих безвісти мігрантів на африканських міграційних маршрутах за період з 2014 по 2023 рік [35]

Найбільш смертельним маршрутом залишається Середземноморський, через який проходить більшість мігрантів, про що свідчить домінування синього кольору на стовпцях графіка. Цей шлях є найбільшим внеском у загальну кількість трагедій на кожен рік, особливо в 2016 році, коли кількість загиблих та зниклих перевищила 6 тисяч осіб [35].

Значний внесок у кількість смертей також мають інші маршрути, такі як атлантичний шлях до Канарських островів (світло-блакитний) та шлях через Сахару (жовтий). Наприклад, у 2020-2023 рр. ці маршрути демонструють зростання кількості жертв, що свідчить про зміну міграційних потоків або ускладнення умов на інших маршрутах.

Хоча після 2016 року спостерігається певне зниження кількості загиблих, небезпека не зникає. У 2023 році знову зафіксоване значне зростання кількості смертей, що підкреслює постійну загрозу для мігрантів. Крім того, південний маршрут і шлях до Перської затоки також показують постійні втрати, хоч і в менших масштабах. Ці дані дають зрозуміти, що міграційні шляхи в Африці залишаються критично небезпечними для людей, і кожен рік приносить нові виклики та трагедії для тих, хто намагається перетнути ці небезпечні зони в пошуках кращого роботи.

Оскільки основною мотивацією для міграції залишається прагнення до покращення рівня життя, у міжнародних міграційних потоках продовжують домінувати трудові мігранти. У 2019 році кількість трудових мігрантів у світі досягла 169 мільйонів осіб, що демонструє важливість міграції для глобального ринку праці. Розподіл за статтю показує, що 58,5% трудових мігрантів складають чоловіки, тоді як жінки представляють 41,5%. Що стосується вікової групи, то 10% мігрантів мають вік від 15 до 24 років, що вказує на значний внесок молоді у міжнародні трудові потоки.

Регіональний аналіз показує, що найбільша частка трудових мігрантів зосереджена в Європі та Центральній Азії (рис. 2.3), де перебувають 37,7% мігрантів. Значний відсоток також мігрує до Америк – 25,6%, тоді як Арабські держави та Азія та Тихоокеанський регіон мають приблизно рівні частки: 14,3%

і 14,2% відповідно. Африка залишається регіоном із найменшою кількістю трудових мігрантів, представляючи 8,1%. Ці дані підкреслюють, що основні напрямки для трудової міграції залишаються зосередженими у розвинених регіонах, таких як Європа, Північна Америка та Арабські держави, де попит на робочу силу залишається стабільно високим.

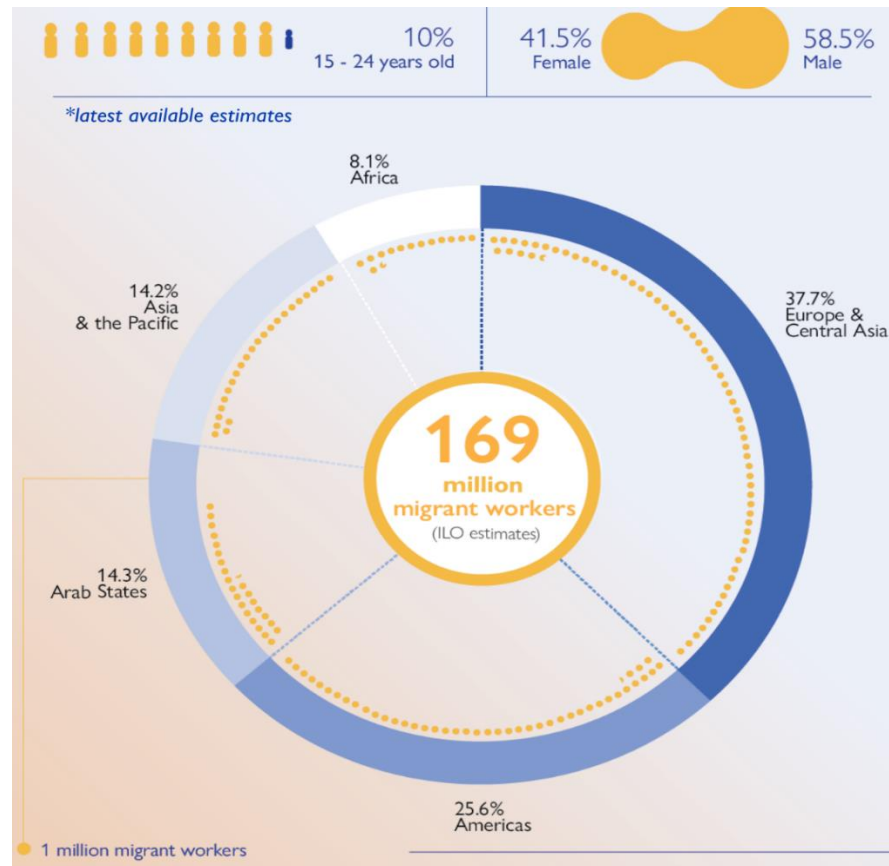

Рис. 2.3. Розподіл трудових мігрантів за регіонами світу [39]

Крім того, сучасні міграційні політики багатьох країн стають більш жорсткими, що перешкоджає переміщенню робочої сили. Це особливо важливо для секторів економіки, що залежать від іноземних працівників. Також варто зазначити, що демографічний дисбаланс, зокрема старіння населення в розвинених країнах, потребує залучення мігрантів для підтримки економічної активності, але одночасно спричиняє політичну і культурну напругу.

Отже, вирішення цих викликів вимагає глобальної координації зусиль для створення інклюзивного ринку праці, який забезпечить справедливі умови для всіх працівників, включаючи трудових мігрантів. Це допоможе не лише зміцнити економічне зростання, але й знизити соціальну напругу у суспільстві.

2.2. Оцінка детермінант міграції робочої сили та її впливу на економіку країн

У кінці XX та на початку XXI століття міжнародна трудова міграція набула такого масштабу, що вона почала відігравати важливу роль у трансформації світової економіки та розвитку національних економік, сприяючи процесам їх глобальної інтеграції. Міграція має багатогранні причини, серед яких можна виділити економічні, соціальні, політичні та екологічні детермінанти (рис. 2.4).

Рис. 2.4. Детермінанти міграції робочої сили*

*Складено автором

Міграційна політика формується під впливом різновекторних факторів, але чотири з них, які наведені на рис. , можуть бути визначальними: ВВП на одну особу (GDP per capita), загальний коефіцієнт народжуваності (total fertility rate), індекс державної нестабільності (state fragility), вразливість до зміни клімату

(climate vulnerability) (рис. 2.5). Аналіз цих даних у контексті міжнародної міграції може бути важливим для розуміння руху населення між країнами та регіонами. Їх поєднання створює передумови для міграції. Проаналізуємо кожен фактор з позицій міграції населення.

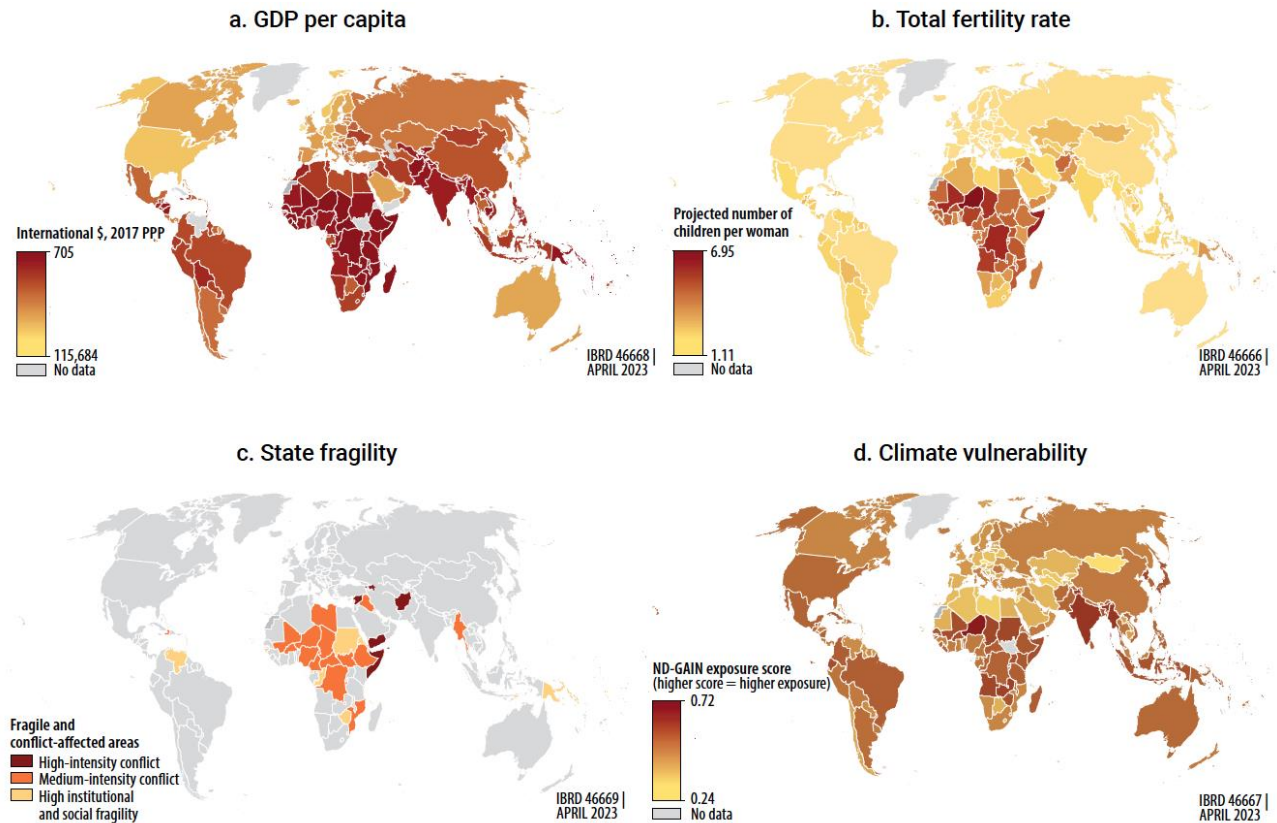

Рис. 2.5. Розподіл регіонів за факторами, які впливають на міжнародну міграцію [42]

Країни з низьким рівнем ВВП на душу населення, як правило, мають менший рівень економічного розвитку, що є основною причиною еміграції. Люди шукають можливості для кращого економічного життя в країнах із вищим рівнем ВВП на душу населення. Наприклад, країни Африки та Південної Азії, які мають найнижчі показники ВВП, є основними джерелами еміграції до країн з вищими доходами, таких як Європа та Північна Америка. Країни з високим рівнем народжуваності зазвичай стикаються з більшим демографічним тиском, що може спричиняти еміграцію через обмежені економічні можливості. Молоде покоління прагне кращих умов життя, освіти та працевлаштування в країнах з нижчим рівнем народжуваності та більшою кількістю ресурсів. Щодо державної нестабільності, то країни з високим рівнем нестабільності (конфлікти, соціальна

нестабільність) є головними джерелами біженців та внутрішньо переміщених осіб. Люди вимушені залишати свої країни через війни, політичні репресії або нестабільність. Це стосується багатьох країн Африки та Близького Сходу

В останні роки з'явився такий термін як «кліматичні біженці». Країни, які найбільше вразливі до змін клімату, такі як ті, що знаходяться в Африці та Південній Азії, можуть відчувати втрату придатних для життя умов через посухи, підняття рівня моря та інші екологічні катастрофи. Це сприяє міграції до країн з меншою кліматичною вразливістю. Зміни клімату стають все більш важливим фактором, який змушує людей залишати свої домівки через екстремальні погодні умови, брак води та придатної для ведення сільського господарства землі. Очікується, що переміщення через кліматичні фактори відбуватиметься по всій Африці, впливаючи на кожен регіон континенту. Згідно з прогнозами, до 2050 року до 5% населення Африки може бути змушене пересуватися через вплив клімату, що значно більше, ніж 1,5% на сьогоднішній день [35]. Це підкреслює важливість розробки стратегій адаптації та підтримки для таких мігрантів у майбутньому. Ці наведені фактори часто взаємопов'язані, оскільки кліматичні зміни можуть загострювати конфлікти і підривати економічну стабільність, що, своєю чергою, спонукає міграцію.

Сучасні тенденції міжнародної міграції в глобальній економіці відображають низку важливих явищ та викликів, які мають великий вплив на соціальні, економічні та політичні системи країн. Ось основні тенденції:

1. Зростання економічної міграції. Економічні мігранти залишають свої країни через низький рівень життя, безробіття або відсутність економічних перспектив. Міграція в багатші країни часто пов'язана з пошуком кращих умов праці та вищих доходів. Мігранти працюють у секторах, де місцеві робітники можуть бути неохочі працювати, таких як будівництво, сільське господарство та догляд за людьми.

2. Політичні та кліматичні біженці. Збільшення кількості біженців, які вимушені покидати свої країни через конфлікти, переслідування або природні катастрофи. Війни та кліматичні зміни, як-от посухи, повені та інші катаклізми,

змушують людей шукати нові місця для життя.

3. Зростання міжрегіональної міграції. Все більше мігрантів пересуваються між країнами, які не обов'язково є сусідами. Наприклад, потоки міграції з Африки до Європи або з Латинської Америки до Північної Америки є яскравими прикладами міжрегіональної міграції.

4. Демографічний дисбаланс. У країнах з низьким рівнем народжуваності спостерігається старіння населення, що створює потребу в робочій силі з-за кордону. Це стосується як розвинутих країн Європи та Північної Америки, так і деяких країн Азії, таких як Японія.

5. Технологічні зміни та їх вплив на міграцію. Цифрові технології спрощують пошук роботи та комунікацію для мігрантів. Вони дозволяють людям працювати віддалено або в глобальних мережах, зменшуючи потребу у фізичній міграції.

6. Політика щодо міграції. Зростає кількість держав, які встановлюють суворіші обмеження на імміграцію, зокрема, через політичні, економічні або культурні побоювання. При цьому деякі країни створюють сприятливіші умови для залучення кваліфікованих робітників, наприклад, через програми «міграції талантів».

7. Зворотна міграція. У деяких випадках спостерігається тенденція зворотної міграції, коли мігранти повертаються до своїх країн походження після кількох років за кордоном, приносячи з собою нові навички та капітал.

Ці тенденції змінюють глобальну економіку, створюючи нові виклики та можливості як для країн, що приймають мігрантів, так і для країн, що їх втрачають. Міграція також впливає на структуру робочих ринків, соціальну політику, системи охорони здоров'я та інші сфери суспільного життя.

У звіті World Employment and Social Outlook: Trends 2024 від МОП [43] зазначено, що глобальні ринки праці продемонстрували стійкість, незважаючи на загострення економічних умов. Однак відновлення після пандемії є нерівномірним, що створює нові ризики для соціальної справедливості та економічної стабільності. Основними тенденціями є:

1. Зростання безробіття. Прогнозується, що у 2024 році кількість безробітних зросте на 2 мільйони осіб, збільшивши глобальний рівень безробіття до 5,2%. Це означає, що, попри короткочасне покращення у 2023 році, ситуація на ринку праці може погіршитися. Динаміка рівня безробіття наведена на рис. 2.6.

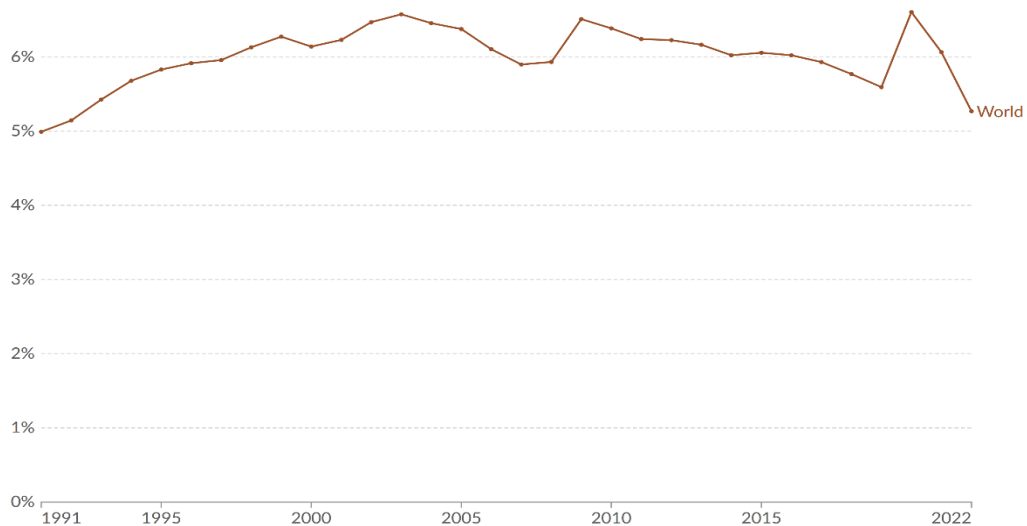

Рис. 2.6. Динаміка рівня безробіття [41]

2. Нерівномірне відновлення: Між багатими та бідними країнами спостерігаються значні розбіжності. Разом з тим, країни, що розвиваються демонструють кращі темпи економічного відновлення (рис. 2.7). Країни з високим рівнем доходу демонструють нижчий рівень безробіття, тоді як у країнах з низьким рівнем доходу ситуація є значно гіршою. Також залишається високою частка неформальної зайнятості, особливо в економіках, що розвиваються.

3. Інфляція та нерівність. Зростання інфляції знижує реальні доходи багатьох працівників, особливо в країнах G20, що підвищує економічну нерівність і уповільнює економічне зростання.

4. Скорочення продуктивності. Після короткого зростання продуктивності після пандемії, її рівень знову почав знижуватися. Це особливо відчутно в секторах з низькою продуктивністю, таких як послуги та будівництво, що обмежує інновації та впровадження нових технологій.

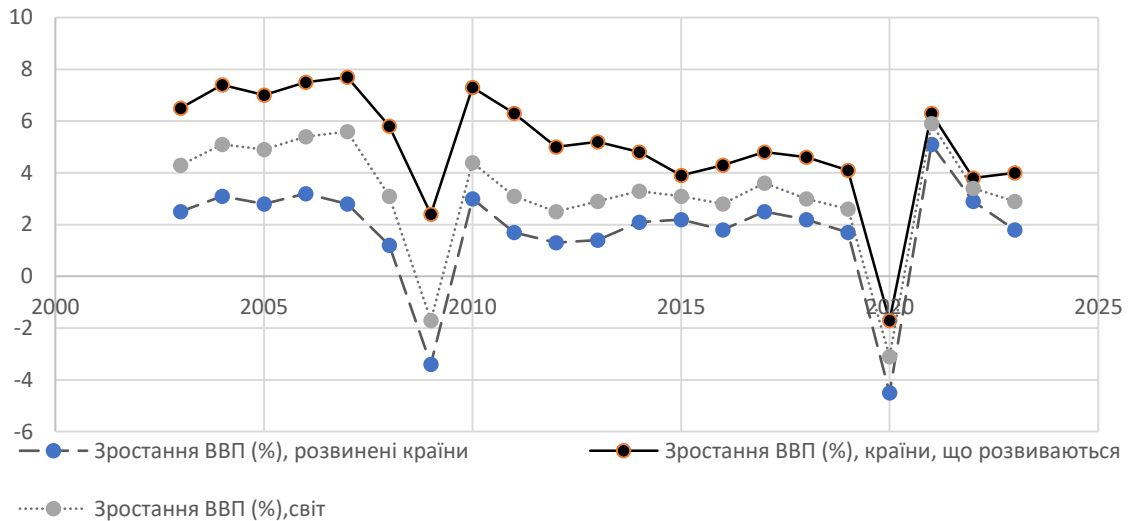

Рис. 2.7. Динаміка економічного зростання країн, з різним рівнем економічного розвитку *

*Побудовано за даними Світового банку

Мігранти відіграють ключову роль у переказі коштів до своїх країн походження, що суттєво впливає на економіки багатьох країн. З 2015 року грошові перекази стали найбільшим джерелом зовнішніх фінансових потоків до країн з низьким і середнім рівнем доходів (КНСД), за винятком Китаю. Хоча грошові перекази є приватними коштами і не можуть замінити державні витрати, їх обсяги до КНСД перевищували обсяги офіційної допомоги розвитку за оцінками Світового банку з 2000 р., а також перевищували потоки прямих іноземних інвестицій (ПІІ) на понад 270 мільярдів доларів США у 2023 році. За оцінками, у 2023 році обсяг грошових переказів до країн з низьким і середнім рівнем доходів зріс на 0,7% і досяг 656 мільярдів доларів США [40]. Це зростання значно повільніше порівняно з різким збільшенням, яке спостерігалось в 2021-2022 роках після пандемії COVID-19 (рис. 2.8). Глобальні потоки грошових переказів, за оцінками, зросли на 1,6% з 843 мільярдів доларів США у 2022 році до 857 мільярдів доларів США у 2023 році та, за прогнозами, зростуть ще на 3% у 2024 році [40].

У 2023 році найбільшими країнами-одержувачами грошових переказів серед КНСД у доларовому еквіваленті були Індія (120 млрд), Мексика (66 млрд), Китай (50 млрд), Філіппіни (39 млрд) і Пакистан (27 млрд). Індія є найбільшим

одержувачем грошових переказів з 2008 року. Якщо розглядати грошові перекази як частку валового внутрішнього продукту (ВВП), то п'ятіркою лідерів у 2023 році були менші економіки: Тонга (41%), Таджикистан (39%), Ліван (31%), Самоа (28%) та Нікарагуа (27%) (Додаток А) [40].

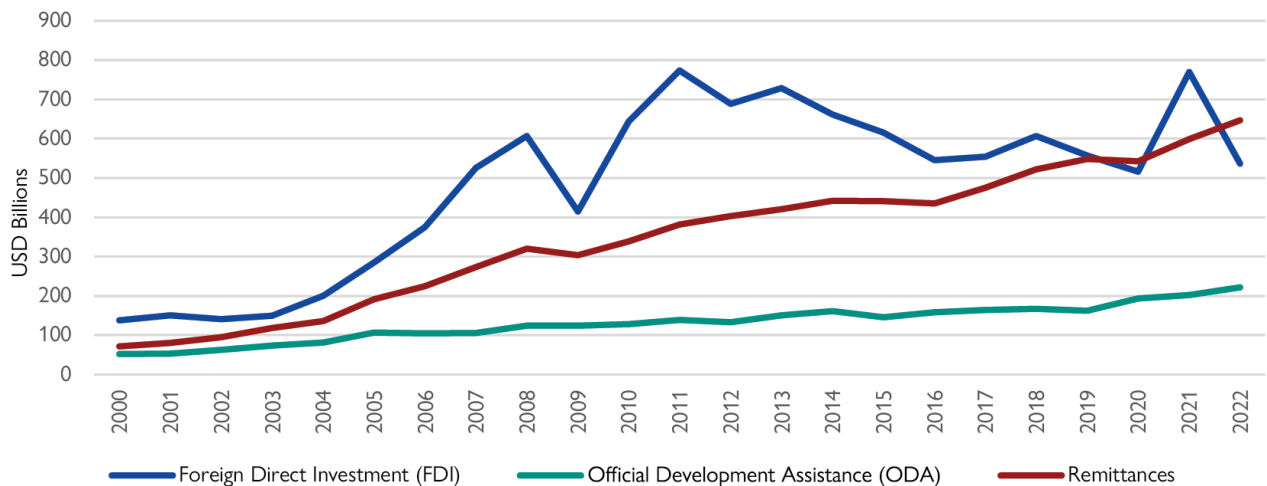

Рис. 2.8. Динаміка грошових переказів мігрантів [39]

Ці грошові перекази, які часто є стабільним джерелом доходів для домогосподарств у країнах із низьким та середнім рівнем доходів, використовуються на покриття базових потреб: харчування, освіту, медичну допомогу та житло. Вони не лише підвищують рівень життя, а й сприяють зниженню бідності, особливо в сільських регіонах.

1. Фінансова підтримка родин. Грошові перекази допомагають підтримувати стабільність доходів домогосподарств, особливо під час економічних криз. У деяких країнах вони становлять суттєвий відсоток ВВП, що робить їх важливим джерелом валюти для економіки.

2. Економічний вплив. У країнах, таких як Філіппіни, Мексика та Індія, перекази становлять значну частину ВВП. Наприклад, у 2020 році Індія отримала понад 83 мільярди доларів у вигляді грошових переказів, що підвищило її макроекономічну стабільність.

3. Зниження бідності. Завдяки регулярним грошовим надходженням багато домогосподарств можуть вийти з-за меж бідності, підвищуючи свою здатність до споживання та інвестицій у людський капітал.

4. Інвестиції у розвиток. Перекази часто використовуються для інвестицій в освіту та охорону здоров'я, що сприяє покращенню умов життя та розвитку людського капіталу. Це, своєю чергою, підвищує можливості для соціального розвитку.

Незважаючи на позитивний вплив, більшість переказів не спрямовані на інвестиції у бізнес чи розвиток інфраструктури, що обмежує їхній довгостроковий внесок у економічне зростання. Крім того, ці кошти не можуть компенсувати структурні проблеми економіки, такі як високий рівень безробіття або низький рівень інвестицій.

Таким чином, проведений аналіз вказує на необхідність вжиття активних заходів з боку урядів та міжнародних організацій для підтримки робочих місць, зниження нерівності та забезпечення стійкого економічного відновлення.

РОЗДІЛ 3

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

3.1. Глобальні виклики для міграції робочої сили та шляхи їх подолання

Глобальна економічна нестабільність, викликана конфліктами, порушенням прав людини та кліматичними змінами, не лише впливає на вимушену міграцію, але й змінює структуру міграційних потоків робочої сили. Приймаючі країни стикаються з необхідністю адаптувати свої економічні та соціальні системи, щоб інтегрувати мігрантів, тоді як країни, що втрачають своїх громадян, опиняються перед економічними викликами, зокрема через брак кваліфікованої робочої сили та «відтік мізків».

Міграція робочої сили сьогодні стикається з низкою викликів, що мають значний вплив на глобальну економіку. Зміни на ринку праці, спричинені розвитком технологій і автоматизацією, змушують багатьох працівників перепрофільовуватись. Це є суттєвим викликом для країн із недостатніми інвестиціями у професійну освіту, що створює бар'єри для конкурентоздатності мігрантів на нових ринках праці. Економічна нерівність між країнами стимулює робочу міграцію з менш розвинених країн, але інтеграція цих мігрантів у країнах прийому залишається проблемою. Також трудові мігранти часто стають жертвами експлуатації та працюють у незадовільних умовах, що не сприяє ані соціальній стабільності, ані їхньому особистому добробуту.

Політична нестабільність і збройні конфлікти є ще однією причиною вимушеної міграції, яка створює додаткове навантаження на приймаючі держави. Наприкінці 2023 року кількість людей, які були змушені залишити свої домівки через переслідування, збройні конфлікти, насильство, порушення прав людини та інші серйозні загрози громадському порядку, сягнула приблизно 117,3 мільйона осіб по всьому світу. Дані ООН свідчать, що цей показник

продовжував зростати і на початку 2024 року. За прогнозами, до кінця квітня 2024 року кількість вимушено переміщених осіб, ймовірно, перевищить 120 мільйонів. За підсумками 2023 року, кількість переселенців збільшилася на 8 відсотків, або на 8,8 мільйона осіб, у порівнянні з 2022 роком, продовжуючи тенденцію постійного приросту, яка триває вже 12 років поспіль. Зараз кожна 69-та людина у світі (приблизно 1,5 відсотка від загальної чисельності населення) змушена залишити свій дім. Це майже вдвічі більше порівняно з десятирічною давністю, коли цей показник становив одну людину на 125 осіб.

Окремим фактором міграції є зміни клімату, які змушують людей залишати свої домівки через погіршення природних умов. Це явище стає дедалі вагомішим викликом для економічної стабільності та потребує ретельного планування й адаптації нових мігрантів.

У табл. 3.1 наведено основні тренди у міжнародній міграції, які змінювалися під впливом COVID-19 та війни в Україні.

Таблиця 3.1

Порівняльна таблиця трендів міжнародної міграції до COVID, після COVID та вплив війни в Україні

Тренди до COVID (до 2020)	Тренди після COVID (після 2020)	Вплив війни в Україні
Зростання економічної міграції в межах глобалізації	Посилення контролю над кордонами через епідеміологічні загрози	Зростання кількості українських біженців та внутрішньо переміщених осіб
Регіональні конфлікти і зростання кількості біженців	Зменшення економічної міграції через уповільнення глобальної економіки	Європейські країни спрощують прийом українських біженців
Міграція з сільських в міські регіони всередині країн	Зростання кількості мігрантів, які залишаються в країнах походження через ризики здоров'я	Економічний тиск на країни, які приймають велику кількість біженців
Попит на висококваліфіковану робочу силу в країнах з розвинутою економікою	Зростання кількості дистанційної праці, що зменшило необхідність фізичної міграції	Міграція кваліфікованої робочої сили з України до сусідніх країн
Політика відкритих кордонів у багатьох розвинених країнах	Посилення вимог до робочих віз та скорочення кількості дозволів на роботу	Роль України як важливого транзитного пункту для міжнародної міграції зруйнована

Для України проблема міграції робочої сили набула своєї актуальності в останні роки. Згідно з інфляційним звітом Національного банку України (НБУ), протягом 2021-2023 років робоча сила у віці 15-70 років зменшилася більш ніж на чверть. Основними причинами цього скорочення є міграція, демографічні втрати та окупація частини територій. Зокрема, зовнішня міграція стала ключовим фактором, забезпечивши майже половину зменшення робочої сили.

Дані опитування Європейської бізнес-асоціації свідчать про значне загострення проблеми дефіциту кадрів у 2024 році. На квітень 2024 року з нестачею працівників зіткнулися 74% опитаних роботодавців, що на 19 відсоткових пунктів більше порівняно з осінню 2023 року. Водночас лише 7% підприємств не відчують нестачі кадрів, що на 5 пунктів менше, ніж у попередньому періоді. Схожу ситуацію демонструють і результати опитувань інших установ: згідно з даними Державної служби зайнятості України, у 2023 році дефіцит кадрів відчували 26,7% підприємств, а за оцінками Національного банку України, цей показник досягав 36%.

Інші суттєві чинники включають демографічні зміни та окупацію, які пояснюють близько 40% скорочення робочої сили. Це також пов'язано з переходом частини населення до категорії економічно неактивних, що викликано труднощами з працевлаштуванням для внутрішньо переміщених осіб (ВПО), необхідністю догляду за членами родини, зростанням числа пенсіонерів та нестачею необхідних навичок для сучасного ринку праці.

Загалом скорочення робочої сили мало широкомасштабний характер і охопило різні соціальні групи та регіони країни, що значно вплинуло на економічну ситуацію та перспективи розвитку ринку праці в Україні.

Прогнози щодо міжнародної міграції, зокрема в контексті війни в Україні, враховують кілька ключових аспектів, пов'язаних з відновленням країн після конфлікту, економічними змінами та демографічними тенденціями. Основні можливі сценарії включають:

1. Повернення біженців. Після завершення війни можна очікувати, що значна частина біженців повернеться до України для відновлення своїх домівок,

пошуку роботи та участі у відбудові країни. Однак цей процес залежатиме від темпів відновлення економіки та створення прийнятних умов для життя. Водночас частина біженців може залишитися за кордоном, особливо якщо в країнах прийому їм буде надано постійний статус, можливості для працевлаштування та соціальні гарантії.

2. Відновлення економічної міграції. Україна може залучати кваліфіковану робочу силу з-за кордону, особливо для реалізації масштабних проектів з відбудови інфраструктури. Це стосуватиметься як будівельних професій, так і фахівців у технологічних сферах. Водночас всередині країни можна очікувати зростання внутрішньої міграції, оскільки багато людей будуть вимушені переселятися в інші регіони через зруйновані домівки або у пошуках роботи.

3. Вплив на європейську міграційну політику. Війна в Україні призвела до спрощення міграційних процедур у багатьох європейських країнах, і після завершення війни цей підхід може зберегтися або розширитися, що вплине на міграційну політику ЄС. Однак, у деяких країнах можуть посилитися заходи контролю на кордонах через побоювання щодо економічних і безпекових ризиків.

4. Міграція кваліфікованих кадрів. Частина висококваліфікованих спеціалістів, які виїхали під час війни, може не повернутися, а залишитися працювати в країнах з більш розвиненими економіками. Це може призвести до подальшого відтоку талантів, що створить додаткові виклики для післявоєнного відновлення України. Проте, існує також ймовірність, що стабілізація ситуації дозволить Україні залучити своїх фахівців назад завдяки державним програмам репатріації.

5. Нова роль України в європейській економіці. Якщо Україна успішно відбудує свою економіку, вона може стати важливим ринком праці та джерелом кваліфікованих робітників для європейських країн. Це створить нові можливості для трудової міграції, зокрема у сферах відновлення інфраструктури та будівництва.

6. Політична міграція. Після війни можливе зростання політичної міграції

з Росії та Білорусі через внутрішні репресії або зміни політичних режимів у цих країнах. Це може вплинути на збільшення міграційних потоків до країн ЄС та інших держав.

7. Кліматичні мігранти. Після війни зростатиме роль кліматичних чинників, які можуть посилити як внутрішню, так і зовнішню міграцію. Відновлення екологічних зон, зруйнованих внаслідок бойових дій, стане додатковим фактором, що стимулюватиме міграційні процеси.

Отже, міграційні процеси після війни в Україні залежать від багатьох факторів, таких як тривалість війни, рівень економічного відновлення країни та політика ЄС. Багато з нинішніх міграційних явищ можуть зберегтися на тривалий період, що вимагатиме комплексних рішень на національному та міжнародному рівнях.

Україна має можливість вжити низку заходів для ефективного регулювання міграційних процесів після війни, зосередившись на поверненні громадян, залученні робочої сили та мінімізації втрат через міграцію. Першочергово важливо розробити державні програми, які підтримуватимуть тих, хто прагне повернутися на батьківщину, забезпечуючи їх житлом, робочими місцями та необхідними соціальними гарантіями. Окрім цього, слід створити умови для реінтеграції переселенців, які були змушені залишити свої домівки, через програми працевлаштування, професійної перепідготовки та психологічної підтримки.

Ключовим фактором для повернення населення стане відбудова зруйнованої інфраструктури, житлових масивів та соціальних об'єктів, таких як школи та лікарні. Важливо також розробити ініціативи для повернення кваліфікованих фахівців, які покинули країну під час війни, шляхом створення сприятливих умов для ведення бізнесу, інвестиційних програм та надання грантів для інноваційних і наукових проєктів.

Підтримка малого та середнього бізнесу, зокрема через доступ до кредитування, податкові пільги та програми бізнес-інкубації, сприятиме зростанню підприємницької активності, що позитивно вплине на економіку. Для

внутрішньо переміщених осіб (ВПО) важливо забезпечити належні умови для інтеграції в нових регіонах, надаючи можливості для навчання, доступ до житла та медичних послуг.

Україна також може активно залучатися до міжнародних програм обміну мігрантами, що дозволить залучати іноземних фахівців і сприяти розвитку секторів, які відчують нестачу кваліфікованих кадрів. Для боротьби з відтоком інтелектуального капіталу варто запровадити стратегії утримання талантів, інвестуючи у створення наукових і технологічних центрів, а також створюючи привабливі умови для кар'єрного зростання в Україні. Разом з тим, важливо переглянути законодавство та розробити нові нормативно-правові акти, які спростять процеси трудової міграції як для українців, так і для іноземців, які бажають працювати в Україні. Це дозволить ефективно керувати міграційними потоками, підтримуючи економічне відновлення та розвиток країни.

ВИСНОВКИ

Міжнародна міграція населення виступає однією з визначальних особливостей сучасного світового розвитку, що відображає процеси економічного та культурного зближення народів і зростаючу мобільність населення. Основою такого підходу є усвідомлення поступового зникнення бар'єрів, які обмежують мобільність між національними економіками та соціальними структурами. Це має значення не тільки в контексті географічних переміщень, оскільки зміна місця проживання означає перехід до нової економічної або соціальної системи. Міграція робочої сили стає все більш значущим елементом глобальної економіки, забезпечуючи країни трудовими ресурсами, які вони не можуть заповнити внутрішніми кадрами. В умовах глобалізації процеси міграції впливають на зростання світової економіки через попит на робочу силу в розвинених країнах та створення нових можливостей у країнах-експортерах робочої сили.

Інституційне забезпечення міграції робочої сили є важливим елементом управління глобальними економічними процесами. Питання регулювання міграції робочої сили набуває все більшого значення на міжнародній арені. Міжнародні організації, такі як Міжнародна організація праці (МОП) та Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), розробляють політику щодо захисту прав трудових мігрантів, а також співпрацюють з урядами для забезпечення справедливих умов праці та скорочення незаконної міграції, що є важливим аспектом глобальної економічної стабільності. Однак ефективне регулювання потребує постійного вдосконалення інституційного середовища та посилення міжнародної співпраці для вирішення нових викликів, пов'язаних із трудовою міграцією в умовах глобалізації. Однак у багатьох країнах існують виклики щодо інституційного регулювання міграції. Слабкість системи соціального захисту, обмежені можливості моніторингу умов праці мігрантів, корупція та незаконна міграція створюють додаткові ризики для економіки та соціальної стабільності. Тому для ефективного управління міграційними потоками необхідне вдосконалення національних інституцій і

зміцнення міжнародної співпраці.

Однією з ключових причин міграції є економічна нерівність між країнами, де розвинені країни надають вищі зарплати та кращі умови праці, що стимулює людей до переїзду. Міграція часто виступає механізмом перерозподілу людського капіталу від країн із низькими доходами до країн із високим рівнем економічного розвитку, що створює подвійний ефект: поліпшення добробуту мігрантів і водночас втрату трудових ресурсів у країнах походження.

Робочі мігранти є важливим чинником для заповнення прогалин у робочій силі в секторах, де існує брак місцевих кадрів, таких як сільське господарство, будівництво, охорона здоров'я. Це сприяє економічній стабільності та зростанню в країнах-реципієнтах, водночас дозволяючи підтримувати конкурентоспроможність на глобальних ринках. Грошові перекази, які мігранти відправляють додому, є значним джерелом валютних надходжень для багатьох країн, що розвиваються. Ці кошти допомагають стабілізувати економіки, знижують рівень бідності та сприяють інвестиціям у освіту, охорону здоров'я та інші соціальні сфери в країнах походження, одночасно підтримуючи макроекономічну стабільність.

Міграція робочої сили також впливає на демографічну структуру приймаючих країн. Багато розвинених країн стикаються з проблемою старіння населення, і трудові мігранти відіграють ключову роль у підтримці балансу між працездатним населенням та пенсіонерами. Однак цей процес також викликає виклики соціальної інтеграції, що може призвести до напруженості в суспільстві та політичних змін.

Захист прав мігрантів повинен стати одним із пріоритетів національних урядів і міжнародних організацій. Необхідно створювати такі правові механізми, які гарантуватимуть мігрантам справедливі умови праці, доступ до соціальних послуг і можливість звертатися за правовою допомогою. Це дозволить знизити рівень експлуатації та дискримінації на ринку праці й створить умови для гідного життя трудових мігрантів. У країнах-реципієнтах необхідно розробляти та впроваджувати програми адаптації мігрантів, які б включали курси мови,

культурну орієнтацію, професійну перепідготовку та підтримку при працевлаштуванні. Це допоможе забезпечити успішну інтеграцію мігрантів у місцеве суспільство, зменшити соціальні конфлікти та підвищити їх економічну ефективність.

Міграція робочої сили для України є однією з найгостріших проблем сучасності, що має комплексний вплив на економіку, демографію та соціальну структуру країни. Скорочення робочої сили у 2023 році порівняно з 2021 роком оцінюється приблизно у 40%, і цей негативний тренд має комплексні причини. Серед основних факторів: демографічні втрати, зростання кількості економічно неактивних людей, труднощі внутрішньо переміщених осіб із пошуком роботи, окупація частини територій, потреба догляду за членами сім'ї та недостатність необхідних для ринку праці навичок. Ці чинники суттєво ускладнюють відновлення ринку праці, що призводить до посилення дефіциту кваліфікованої робочої сили в країні. Відтік робочої сили впливає на темпи зростання економіки України. Країна втрачає продуктивних працівників, що створює дефіцит робочої сили в багатьох секторах і призводить до зростання витрат на оплату праці. Це, у свою чергу, знижує конкурентоспроможність українських підприємств і підриває здатність економіки розвиватися в умовах глобальної конкуренції. Повернення трудових мігрантів до України після тривалого періоду роботи за кордоном супроводжується численними труднощами. Відсутність належної підтримки реінтеграційних програм обмежує їхню можливість ефективно включитися в економічне і соціальне життя країни.

Таким чином, сучасні міграційні виклики вимагають інтегрованого підходу до регулювання потоків робочої сили. Створення міжнародної системи, яка б координувала дії між країнами-реципієнтами та країнами-експортерами робочої сили, дозволить краще враховувати потреби ринку праці та забезпечити захист мігрантів. Ця система повинна включати легальні шляхи для міграції та механізми ефективного обміну інформацією для зменшення нелегальної міграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРАЛ

1. Аверіхіна Т. В., Шаркова Г. І. Міжнародна міграція робочої сили, види, причини та фактори розвитку. Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту». Одеса, 2018. URL: <http://dspace.opu.ua/xmlui/handle/123456789/7866>
2. Білошицький С. Сучасна міжнародна міграція як політична проблема та об'єкт політичної науки. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2015. Випуск 4 (78). С. 142–158.
3. Бокала А. А. Міграційна криза в Європейському Союзі. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2016. № 7. С. 215–221.
4. Бублій М. П. Методологічні засади формування міграційної політики в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. 2009. № 2. С. 131–139.
5. Васильківський Д. М., Осійчук О. А. Зовнішня трудова міграція в Україні: сучасний стан, причини, наслідки. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 1. С. 97–101.
6. Вербовий М. Доктринальні засади міжнародної трудової міграції. *Демократичне врядування. Науковий вісник*. 2011. Вип. 7. С. 17–25.
7. Весельська Л. А. Теоретичні засади регулювання міграційних процесів. Державне управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 15. С. 39–41. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2016/9.pdf.
8. Внутрішньо переміщені особи: від подолання перешкод до стратегії успіху: монографія / О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ. 2016. 448 с.
9. Герич А. Й. Змістовні характеристики міграційного контролю в Україні. *Юридичний бюлетень*. 2018. Випуск 7. Ч. 1. С. 290–295.
10. Горбатенко В. Надмірна міграція і порушення політичної стабільності на європейському континенті. *Studia Politologica Ukraino – Polona*. 2017. Випуск 7. Житомир-Київ-Краків: ФОП Євенок О. О. С. 20–28.

11. Грошові перекази в Україну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/transfer/2019/>.
12. Гуменюк Ю.П., Гоголь Г.П. Теоретичні аспекти дослідження впливу міжнародної міграції робочої сили на розвиток економічної системи. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2009. № 657. С. 484-497.
13. Гуменюк Ю. П. Міжнародна трудова міграція: методологічний та організаційний аспекти: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 619 с.
14. Дракохруст Тетяна. Права людини: зміна клімату та примусове переміщення. *Актуальні проблеми правознавства*. 2022. Випуск 1 (29). С. 32-36. URL: <http://app.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/06/1-2022-1.pdf#page=32>.
15. Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів, 2007. Конвенція Ради Європи від 24 листопада 1977 р., № 93. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_307.
16. Іванова Т., Болуто А. Зовнішня трудова міграція в Україні: проблеми та наслідки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2017. № 2 (10). С. 29–33.
17. Кислицина О.В. Сутність міжнародної економічної міграції та її особливості в умовах глобалізації. *Економічний часопис-XXI: науковий журнал*. Київ, 2010. №11-12. С. 33-36.
18. Коваленко О. В. Тенденції та чинники трудової міграції в Україні в ситуації глобальної соціальної транзитивності. *Українська полоністика*. 2017. Випуск № 14. С. 42–50.
19. Коваленко О. В. Трудова міграція в Україні у контексті зростання соціальної транзитивності сучасного світу. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2018. Випуск № 1 (84). С. 37–42.
20. Коваленко О. Дослідження реінтеграції внутрішньо переміщених осіб як соціокультурна проблема. *Актуальні проблеми сучасної філософії та науки:*

виклики сьогодення: зб. наук. праць / за ред. О. Л. Соколовського. Житомир: Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка. 2023. С. 43–45.

21. Козловець М. А., Білобровець О. М., Краснобока Т. В. Соціокультурні, соціально-економічні та геополітичні детермінанти міграційних процесів у сучасному українському суспільстві. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. 2022. Вип. 1 (91). С. 30–40.

22. Короленко Н. В., Петросян А. А. Міжнародна міграція робочої сили: причини та наслідки. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8515>.

23. Лібанова Е. М. Зовнішні трудові міграції українців: масштаби, причини, наслідки. *Демографія та соціальна економіка*. 2018. № 2 (33). С. 11–26.

24. Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії: монографія. Київ: НІСД, 2018. 472 с.

25. Младьонова О. Тест на корона вірус: світові лідери крізь призму інформаційної політики під час пандемії Covid-19. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Питання політології»*. 2020. Вип. 37. С. 53–60.

26. Настрої та оцінки українських біженців (липень–серпень 2022 р.). Центр Разумкова. 30 серпня 2022 р. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/nastroi-ta-otsinky-ukrainskykh-bizhentsiv-lypen-serpen-2022p>.

27. Національна система моніторингу ситуації з внутрішньо переміщеними особами, 2021. Раунд 2. URL: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/iom_nms_r2_ua-v.pdf.

28. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

29. Оцінка ролі демографічного фактору для економічного зростання та повоєнного відновлення, 2023. Аналітична доповідь. Травень 2023 р. 20 с. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2023/05/22/2023-MATRA-I-KVARTAL-7.pdf>.

30. Пандемія і міграція. Як пандемія Covid-19 впливає на трудових

мігранток?, 2020. 09 червня 2020. URL: <https://www.ppl.org.ua/pandemiya-i-migraciya-yak-pandemiya-covid-19-vplivaye-na-trudovix-migrantok.html>.

31. Романюк М.Д. Міграційні детермінанти національної безпеки України: теоретико–методологічні та практичні аспекти. *Демографія та соціальна економіка*. 2009. №1 (11). С.51–60.

32. Рощина Н.В., Борданова А.С. Особливості міграційних процесів у сучасних економічних умовах. *Економіка та держава*. 2017. № 1. С. 32–36.

33. Тіщенко С. О., Тіщенко І. О. Міграційні процеси у сучасному світі: правові, економічні та соціокультурні аспекти. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 3. С.103–108.

34. Шиманська К.В. Міграція людських ресурсів в умовах геоекономічних трансформацій: регіональний вимір : монографія. Житомир: ЖДТУ, 2017. 588 с.

35. African Migration Trends to Watch in 2024. URL: <https://africacenter.org/spotlight/african-migration-trends-to-watch-in-2024>.

36. ILO global estimates on migrant workers. Results and methodology. Special focus on migrant domestic workers. URL: https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/publication/wcms_436343.pdf.

37. International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families. URL: https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-convention-protection-rights-all-migrant-workers?_x_tr_hist=true

38. Labour migration. URL: <https://www.migrationdataportal.org/themes/labour-migration>.

39. Migration and Migrants: A Global Overview. International remittances. URL: <https://worldmigrationreport.iom.int/what-we-do/world-migration-report-2024-chapter-2/international-remittances>.

40. Remittances Slowed in 2023, Expected to Grow Faster in 2024. URL: <https://www.knomad.org/publication/migration-and-development-brief-40>.

41. Unemployment rate, 1991 to 2022. URL:
https://ourworldindata.org/grapher/unemployment-rate?tab=chart&country=~OWID_WRL
42. World Development Report 2023. URL:
<https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2023>.
43. World Employment and Social Outlook: Trends 2024. URL:
<https://www.ilo.org/publications/flagship-reports/world-employment-and-social-outlook-trends-2024>.

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин ім. Б.Д. Гаврилишина
Кафедра міжнародної економіки

ДВІЙНИЙ Михайло Борисович

Міграція робочої сили та її вплив на глобальну економіку

спеціальність: 051 – Економіка
освітньо-професійна програма – Міжнародна економіка

Кваліфікаційна робота за ступенем вищої освіти «магістр»

Частина 2

ДОДАТКИ

Додаток А

Топ країни у відправленні-отриманні грошових переказів мігрантів [39]

Top countries receiving remittances							
2010		2015		2020		2022	
India	53.48	India	68.91	India	83.15	India	111.22
China	52.46	China	63.94	China	59.51	Mexico	61.10
Mexico	22.08	Philippines (the)	29.80	Mexico	42.88	China	51.00
Philippines (the)	21.56	Mexico	26.23	Philippines (the)	34.88	Philippines (the)	38.05
France	19.90	France	24.07	Egypt	29.60	France	30.04
Nigeria	19.75	Nigeria	20.63	France	28.82	Pakistan	29.87
Germany	12.79	Pakistan	19.31	Pakistan	26.09	Egypt	28.33
Egypt	12.45	Egypt	18.33	Bangladesh	21.75	Bangladesh	21.50
Belgium	10.99	Germany	15.57	Germany	19.32	Nigeria	20.13
Bangladesh	10.85	Bangladesh	15.30	Nigeria	17.21	Germany	19.29

Top countries sending remittances							
2010		2015		2020		2022	
United States	50.53	United States	60.72	United States	66.54	United States	79.15
Saudi Arabia	27.07	United Arab Emirates	40.70	United Arab Emirates	43.35	Saudi Arabia	39.35
Russian Federation	21.45	Saudi Arabia	38.79	Saudi Arabia	34.60	Switzerland	31.91
Switzerland	18.51	Switzerland	26.03	Switzerland	29.64	Germany	25.60
Germany	14.68	Russian Federation	19.69	Germany	22.45	China	18.26
Italy	12.88	Germany	18.25	China	18.30	Kuwait	17.74
France	12.03	Kuwait	15.20	Kuwait	17.36	Luxembourg	15.51
Kuwait	11.86	France	12.79	Russian Federation	16.87	Kingdom of the Netherlands (the)	15.41
Luxembourg	10.66	Qatar	12.19	France	14.78	France	14.44
United Arab Emirates	10.57	Luxembourg	11.23	Kingdom of the Netherlands (the)	14.31	Qatar	12.29